

CHARLES DICKENS

KALĒDU
GIESMĒ

CHARLES DICKENS

KALĖDŲ GIESMĖ

Iš anglų kalbos vertė
ELENA KUOSAITĖ-JAŠINSKIENĖ

PRATARMĖ

Šioje knygelėje apie dvasias aš stengiausi pažadinti mintį, kuri nenuteiktų skaitytojų nei prieš save, nei prieš kitus, nei prieš savo laiką ar mane. Noriu, kad ji maloniai būtų sutikta jūsų namuose ir niekas nenorėtų padėti jos į šalį.

Jūsų ištikimas bičiulis ir tarnas,
Ch. D.

1843, gruodis

PIRMAS POSMAS

MARLIO ŠMĖKLA

Pradėsiu nuo to, jog Marlis mirė. Tuo abejoti anaip tol nereikia. Liudijimą apie jo laidotuves pasirašė kunigas, zakristijonas, karstadirbys ir vyriausiasis gedėtojas. Pasirašė ir Skrudžas, o jeigu Skrudžas pridėdavo ranką prie kokio nors dokumento, tai biržoje jį labai vertindavo.

Taigi seniokas Marlis buvo negyvas it vinis durų staktoje.

Įsidėmėkit: aš nenoriu pasakyti, kad iš savo patirties žinau, jog vinis, įkalta į durų staktą, yra kažkaip ypatingai negyva. Esu linkęs laikyti į karstą įvartytą vinį esant pačiu negyviausiu daiktu iš visų geležies dirbinių. Bet šiame palyginime glūdi sentėvių išmintis, ir aš nenoriu jos trikdyti savo nepadoriomis šnekomis, nes tai gali įstumti mūsų šalį į pražūtį. To dėlei duokite man valią dar sykį pakartoti: Marlis buvo negyvas it vinis durų staktoje.

Ar Skrudžas žinojo, kad jis mirė? Be abejo, žinojo. Kitaip ir būti negalėjo. Skrudžas ir Marlis buvo dalininkai nuo neatmenamų laikų. Skrudžas buvo vienintelis jo testamentą vykdytojas, vienintelis jo reikalų tvarkytojas, vienintelis jo teisių perėmėjas, vienintelis jo turto paveldėtojas, vienintelis draugas ir vienintelis žmogus, palydėjęs jį į kapus. Ir vis dėlto Skrudžas nebuvo labai sukrėstas šio liūdną įvykio ir netgi tą pačią laidotuvių dieną pasirodė kaip tikras verslo žmogus, pažymėdamas ją ganėtinai sėkmingu sandėriu.

Paminėjęs Marlio laidotuves, aš norom nenorom grįžtu prie to, nuo ko pradėjau. Nebuvo jokios abejonės, jog Marlis mirė. Šitai būtina aiškiai suvokti, kitaip istorijoje, kurią ketinu papasakoti, nebus nieko įstabaus. Juk jeigu mes nebūtume visiškai įsitikinę Hamleto tėvo mirtimi dar prieš prasidedant vaidinimui, tai jo pasivaikščiojimas vėjuotą naktį ant pylimo, supančio jo paties tvirtovę, neatrodytų kažkoks ypatingas, šiaip ar taip, nė kiek ne ypatingesnis nei bet kurio pagyvenusio džentelmeno įgeidis sutemus paslankioti po kokią nors gairingą vietovę, tarkim, šv. Povilo kapines. Ir vien todėl, kad apstulbintų ir taip pakrikusią savo sūnaus sąmonę.

Skrudžas niekada neištrynė senojo Marlio vardo iškaboje. Dar ilgus metus virš jo kontoros durų tebekabojo užrašas: „Skrudžas ir Marlis“. Firma „Skrudžas ir Marlis“ buvo gerai žinoma. Kartais koks nors verslo naujokas Skrudžą vadindavo Skrudžu, o kartais – Marliu.

O Skrudžas atsiliepdavo šaukiamas ir vienaip, ir antraip: jam būdavo vis tiek.

Na, bet ir nagas buvo tas Skrudžas! Kaip niekas kitas šis senas gobšas mokėdavo išsunkti, išgręžti, sugriebti, prispausti ir nulupti kitam paskutinį kailį. Kietas ir aštrus it titnagas, joks skiltuvas negalėdavo jame įskelti nė kibirkštelės užuojautos; slapus, nešnekus, vienišas tartum sraigė savo kiaute. Vidinis šaltis sustingdė seno veido bruožus, sugnybė smailią nosį, suraukšlėjo skruostų odą, sukaustė eigastį; nuo to šalčio paraudo akys, pamėlynavo lūpos, balsas pasidarė šaižus ir gergždžiantis. Šerkšnu apsitraukė jo galva, antakiai ir šeriuotas smakras. Nuo jo visą laiką dvelkė pagela. Per pačius vidurvasario karščius jis paversdavo savo kontorą ledaine ir neleisdavo jai nė vienu laipsniu atšilti net per Kalėdas.

Nei karštis, nei šaltis beveik neturėdavo Skrudžui įtakos. Šiluma jo nesusildydavo, žiemos speigas nesusaldydavo. Pats žvarbiausias vėjas nebūdavo už jį žiauresnis, baisiausia pūga atšiauresnė, liūtis nuožmesnė. Bjauriausias oras jam niekuo nepakenkdavo. Smarkiausias lietus, sniegas, kruša ir šlapdriba galėdavo pasigirti tik vienu pranašumu prieš Skrudžą – jie būdavo dosnūs, o Skrudžas – niekuomet.

Niekas niekada nesustabdydavo jo gatvėje ir maloniai neprakalbindavo: „Kaip gyvuoiate, mielasis Skrudžai? Kada aplankysite mane?“ Elgetos neišdrįsdavo prašyti jo išmaldos, vaikinai nesiryždavo paklausti,

kelinta valanda, joks žmogus per visą gyvenimą Skrudžo nėra paprašęs parodyti jam kelią. Net neregių vedliai šunys jį pažindavo ir, pamatę ateinantį, tempdavo savo šeimininkus į kokį nors tarpdurį ar kiemą, o paskui vizgindami uodegas tarsi sakydavo: „Jau geriau neturėti nė vienos akies kaip tu, neregy, negu turėti piktą akį.“

Bet Skrudžui buvo nė motais. Priešingai, jam net patiko visa tai. Skintis kelią per minios spūstį, vengiant užuojautos kitiems žmonėms, kaip teigė žinovai, Skrudžui buvo pats didžiausias malonumas.

Ir štai vieną kartą – ir ne bet kada, o per pačias Kūčias – senis Skrudžas darbavosi savo kontoroje. Lauke buvo šalta, niūru, žvarbu, be to, ūkanota, ir jis girdėjo, kaip už lango žmonės zuja ten ir atgal, daužydami rankas į šonus ir smarkiai trepsėdami kojomis, kad nors kiek sušiltų. Bokšto laikrodis ką tik išmušė tris, bet jau buvo visiškai sutemę; tiesą sakant, ir nuo pat ryto beveik neprašvito, todėl kaimyninių kontorų languose visą laiką mirksėjo žvakės, nelyginant rausvos dėmės ant pilkšvos oro marškos. Migla skverbėsi pro kiekvieną plyšį ir raktos skylutę, o lauke buvo tokia tiršta, jog kitapus siauro kiemelio stovintys namai atrodė it vaiduokliai. Žvelgdamas į žemyn krintančius purvinus rūko debesis, užklojančius visus daiktus, galėjai pamanyti, jog pati gamta kažkur netoliese verda gausybę alaus šventėms.

Skrudžas laikė kontoros duris praviras, kad galėtų prižiūrėti savo raštininką, kuris gretimoje tamsioje

kamaraitėje – ar greičiau podėliuke – perrašinėjo laiškus. Skrudžo židinyje ugnis vos tesikūreno, o raštininko – dar gerokai mažiau, tarsi ten būtų rusenusi vienut vienu-tėlė anglis. Bet jis negalėjo įmesti jų daugiau, nes dėžė su anglimis stovėjo Skrudžo kambaryje, o kai tik raštininkas pasirodydavo ten su semtuvėliu rankoje, šeimininkas nedelsdamas įspėdavo, jog juodviem gali tekti išsiskirti. Tuomet raštininkas apsigaubdavo savo balta vilnone kaklajuoste ir bandydavo sušilti prie žvakės, tačiau būdamas ne itin lakios vaizduotės ir čia ne ką telaimėdavo.

– Linksmų Kalėdų, dėdė! Duok, Dieve, jums sveikatos! – suskambo džiaugsmingas balsas.

Tai buvo Skrudžo sūnėnas. Jaunuolis įsiveržė taip netikėtai, kad Skrudžas nespėjo nė pamatyti, kaip šis atsidūrė šalimais.

– Tfu! – suburbėjo Skrudžas. – Kvailystė!

Skrudžo sūnėnas smagiai žingsniuodamas per tokį rūką ir šaltį taip įkaito, kad visas tartum degte degė. Skruostai įraudę, net gražu žiūrėti, akys žiburiuoja, iš burnos verčiasi garas.

– Kalėdos – kvailystė? – nustebo Skrudžo sūnėnas. – Dėdule, jūs tikriausiai ne tai norėjote pasakyti?

– Kaip tik tai, – patvirtino Skrudžas. – Linksmų Kalėdų! Kokią teisę tu turi linksmintis? Dėl ko turėtum linksmintis? Juk esi ganėtinai skurdžius.

– Še, kad nori! – džiugiai atšovė sūnėnas. – Tai kokią teisę jūs turit būti toks paniuręs? Dėl ko jūs toks gaižus? Juk esate ganėtinai turtuolis.

Skrudžas taip staigiai nesumesdamas, ką į tai atsakytų, tik vėl pakartojo savo „Tfu“ ir dar pridūrė „Kvailystė!“

– Nepykit, dėdule, – ramino jį sūnėnas.

– Kaip aš nepyksiu, – niršo dėdė, – jei reikia gyventi tarp tokių mulkių kaip tu. Linksmų Kalėdų! Tegu prasmenga skradžiai tos linksmos Kalėdos! Kas yra Kalėdos tokiems kaip tu? Ogi metas apmokėti sąskaitas neturint nė skatiko kišenėje. Laikas, kai pasijunti metais senesnis ir nė menką nieką nepraturtėjęs. Laikas suvesti metinį balansą, o čia paaiškėja, jog per ištikus dvylika mėnesių negavai jokio pelno, vien tik nuostolius. Jei būtų mano valia, – nepatenkintas varė toliau Skrudžas, – aš tokius avigalvius, kurie, kur buvę, kur nebuvę, šūkaloja: „Linksmų Kalėdų! Linksmų Kalėdų!“, išvirčiau kartu su šventiniu pudingu ir palaidočiau įsmeigęs į pačią širdį dyglialapį bugienį. Tikrai taip padaryčiau.

– Dėdule! – maldavo sūnėnas.

– Sūnėne! – atkirto dėdė. – Švęsk savo Kalėdas, kaip išmanai, o man leisk jas švęsti taip, kaip aš noriu.

– Švęsti! – sušuko Skrudžo sūnėnas. – Bet jūs visiškai jų nešvenčiate.

– Tai leisk man apie jas ir negalvoti, – nenusileido Skrudžas. – Kokia tau iš jų nauda? Ar jos kada nors davė tau naudos?

– Yra daug gerų dalykų pasaulyje, iš kurių neturėdavau jokios naudos, – atsakė sūnėnas. – Na, kad ir Kalėdos. Bet, šiaip ar taip, aš ne tik jaučiu Kalėdoms didžiulę

pagarbą dėl jų kilnaus vardo ir kilmės, bet ir visada laukiau jų kaip gražiausios šventės – malonių, atlaidumo ir gailestingumo šventės. Man regis, jog tai vienintelė diena visų metų kalendoriuje, kai žmonės, tarsi tylomis susitarę, plačiai atveria savo užsisklendusias širdis ir pamato, jog jų artimieji – netgi vargšai ir bedaliai – yra tokie pat mirtingieji ir kartu su jais dūlina tuo pačiu keliu į kapą, o ne kažkokios kitos padermės būtybės, kurioms lemta eiti kitu keliu. Ir todėl, dėdule, nors Kalėdos man niekada neįmetė į kišenę nei gabaliuko aukso, nei sidabro, tikiu, kad jos *padarė* ir dar *padarys* man daug gero, todėl telaimina jas Dievas.

Raštininkas savo podėliuke neužčiomis suplojo rankomis, bet tučtuojau suvokęs, koks nepadorus jo poelgis, puolė žarstekliu maišyti anglis ir galutinai užgesino pašukutinę menkutę kibirkštėlę.

– Jeigu išgirsiu dar nors vieną garsą, – sušuko Skrudžas, – tai savo Kalėdas atšvęsite kitoje vietoje! O jūs, sere, esate puikus oratorius, – pridūrė jis, kreipdamasis į sūnėną. – Stebiuosi, kodėl nesėdite parlamente.

– Nepykit, dėde! Apsilankykite rytoj pas mus ir kartu papietausime.

Skrudžas pareiškė, jog jis verčiau apsilankysias pas... Taip ir pasakė. Išklajo viską ligi galo ir dar pridūrė keletą nešvankybų.

– Bet kodėl?! – sutriko Skrudžo sūnėnas. – Kodėl?

– O kodėl tu vedei? – paklausė Skrudžas.

– Nes įsimylėjau.

– Įsimylėjai? – suurzgė Skrudžas, tarsi išgirdęs dar vieną kvailystę, juokingesnę net už „linksmąsias Kalėdas“. – Taigi viso labo!

– Na, bet, dėdule, jūs ir prieš tai nesiteikdavote manęs aplankyti, tai kodėl dabar viską verčiate ant mano vedybų?

– Viso labo! – pakartojo Skrudžas.

– Aš nieko jūsų neprašau, man nieko iš jūsų nereikia. Kodėl mes negalim būti draugai?

– Viso labo! – vėl pasakė Skrudžas.

– Man labai gaila, kad jūs toks užsispyręs. Juk aš niekada nesiginčydavau su jumis, tad kodėl ant manęs pykstate? Norėjau susitaikyti nors per Kalėdas. Na, ką gi, aš ir toliau liksiu smagiai kalėdiškai nusiteikęs. Taigi linksmų Kalėdų!

– Viso labo! – atrėžė Skrudžas.

– Ir laimingų Naujųjų metų!

– Viso labo! – tepasakė Skrudžas.

Ir vis dėlto sūnėnas išėjo neprataręs nė vieno pikto žodžio. Tarpdury dar stabtelėjo ir palinkėjo linksmų švenčių raštininkui, kuris, nors ir sustiręs nuo šalčio, buvo šiltesnis už Skrudžą ir širdingai padėkojo.

– Va, kur dar vienas skystaproty, – išgirdęs raštininko atsakymą burbtelėjo Skrudžas. – Mano raštininkas, kurs gauna tik penkiolika šilingų per savaitę ir kuriam ant sprando sėdi žmona ir vaikai, ir tas postringauja apie linksmas Kalėdas! Nors imk ir kraustykis į bedlamą*.

* Bedlamas – pamišėlių namai Londone. (Čia ir toliau – *vert. past.*).

O tas skystaprotis, išleisdamas Skrudžo sūnėną, vidun įleido naujus lankytojus. Du orūs malonios išvaizdos džentelmenai, nusikeldami skrybėles, pasisveikino su Skrudžu. Rankose jie laikė kažkokius aplankus ir popierius.

– Skrudžas ir Marlis, jei neklystu? – paklausė vienas iš jų, pažvelgęs į savąjį sąrašą. – Ar aš turiu garbės kalbėtis su ponu Skrudžu, ar su ponu Marliu?

– Pono Marlio nebėra gyvo jau septyneri metai, – atsakė Skrudžas. – Jis mirė kaip tik per Kūčias prieš septynerius metus.

– Mes neabejojame, kad jo dosnumas ne mažiau būdingas ir likusiam gyvam jo dalininkui, – pareiškė džentelmenas, pateikdamas savo dokumentus.

Ir jis neapsiriko: abu dalininkai buvo vieno galo. Išgirdęs tą nelemtą žodį „dosnumas“, Skrudžas susiraukė, papurtė galvą ir grąžino dokumentus atgal.

– Per tokias gražias metines šventes, pone Skrudžai, – tęsė džentelmenas, paimdamas plunksną, – labiau nei kada nors tinka nors mažumėlę pasirūpinti vargšais ir bedaliais, kuriems šiuo metu itin sunku. Tūkstančiai beturčių stokoja net būtiniausių reikmių. Šimtai tūkstančių neturi nė menkiausių patogumų, sere.

– Nejau nebėra kalėjimų? – paklausė Skrudžas.

– Kalėjimų yra daugiau negu reikia, – atsakė džentelmenas, padėdamas plunksną.

– O darbo namai? – neatlyžo Skrudžas. – Ar jie tebeveikia?

– Deja, tebeveikia, – atsakė džentelmenas. – O kaip norėčiau, kad jų nebebūtų.

– Vadinas, ir priverstiniai darbai tebegyvuoja, ir socialinio aprūpinimo įstatymas tebegalioja?

– Ir vienas, ir kitas – visu pajėgumu, sere.

– Aha! O aš jau ėmiau būgštauti, jog kažkas sustabdė jų normalią veiklą, – postringavo Skrudžas. – Malonu tai girdėti.

– Įsitikinę, jog visos šios institucijos neįstengia pamaitinti nei varguolių kūno, nei sielos, – aiškino džentelmenas, – mes ryžomės surinkti aukų ir už jas nupirkti neturtėliams maisto, gėralo ir šiltų drabužių. Juk per tokias šventes skurdas teikia daugiausia skausmo, o prabanga – džiaugsmo. Ką mums įrašyti jūsų vardu?

– Nieko! – atkirto Skrudžas.

– Jūs norite likti nežinomas?

– Aš noriu, kad paliktumėte mane ramybėje, – atsakė Skrudžas. – Kadangi jūs klausiate, ko aš noriu – štai mano atsakymas. Pats nesilinksminu per Kalėdas ir neturiu iš ko linksminti dykaduonių. Aš palaikau minėtas įstaigas ir to man gana. O neturtėliai tegul kreipiasi tenai.

– Vieni negali ten kreiptis, o kiti – verčiau sutiktų mirti.

– Jei jie verčiau sutiktų mirti, – nenusileido Skrudžas, – tegul ir miršta, dėl to tik sumažės gyventojų perteklius. Be to, man tai visai nerūpi.

– Bet turėtų rūpėti, – mygo svečias.

– Tai ne mano reikalas, – atrėmė Skrudžas. – Tegul kiekvienas rūpinasi savo reikalais ir nesikiša į svetimus. O man savų per akis. Viso labo, džentelmenai!

Matydami, jog toliau įtikinėti neverta, džentelmenai išėjo. Skrudžas, patenkintas savimi, grįžo prie ankstesnio užsiėmimo dar geriau nusiteikęs negu bet kada.

Tuo tarpu migla ir sutemos taip sutirštėjo, kad gatvėje pasirodė deglių nešėjai, siūlydamiesi bėgti priešais ekipažus ir apšviesti kelią. Senasis bažnyčios bokštas, kurio daugiametis gargždus varpas visąlaik ironiškai žvairavo į Skrudžą pro sienoje esantį gotišką langą, dingo tamsoje, ir dabar varpas mušė valandas ir ketvirčius kažkur debesyse, o kiekvieną dūžį lydėjo vibruojantis gausmas, tarsi iš šalčio jis būtų kalenęs dantimis. Speigas vis labiau spigino. Pagrindinėje gatvėje prie kampinio kiemo darbininkai taisė dujų vamzdžius ir užkūrė ugnį didelėje skardinėje, aplink ją tuoj pat susirinko būrys skarmalių ir vaikų. Jie šildėsi rankas, iš susižavėjimo neatitraukdami akių nuo liepsnojančių anglių. Iš nebenaudojamo čiaupo besisunkiantis vanduo pamažu užšalo ir čiaupas pavirto pasigailėtinu ledo gabalu. Iš spindinčių parduotuvių, kurių dujinėmis lempomis šildomose vitrinose nuo karščio spragsėjo bugienio šakelės ir uogos, sklindanti šviesa rausvino išblyškusius praeivių veidus. Paukštienos ir kitokių maisto prekių krautuvės buvo taip stulbinamai išdabintos, kad vargiai galėjai įsivaizduoti jas turint ką

nors bendra su tokiais proziškais dalykais kaip pirkimas ir pardavimas. Lordas meras savo didingoje rezidencijoje penkiasdešimčiai virėjų ir rūsininkų paliepė ištaisyti tokias Kalėdas, kokios ir turėtų būti lordo mero rūmuose; net mažutis siuvėjukas, kuriam praėjusį pirmadienį jis paskyrė penkių šilingų baudą už tai, kad būdamas girtas gatvėje užpuldinėjo žmones, savo palėpėje jau maišė šventinį pudingą, o tuo tarpu jo sudžiūvėlė žmonelė su kūdikėliu išskubėjo nupirkti jautienos.

Rūkas vis tirštesnis, o šaltis stipresnis. Žvarbus, šaižus, geliantis šaltis. Jeigu šventasis Dunstanas*, užuot sugnybęs nelabojo nosį įkaitintomis žnyplėmis, būtų čiupęs už jos šitokiu speigu, tas būtų tiesiog užstaugęs nuo tokio grybštelėjimo.

Kažkoks vargdienis vaikelis, kurio nosytę be gailėsčio gnaibė ir kandžiojo nepasotinamas šaltis it išbadėjęs šuo kaulą, pasilenkė prie Skrudžo kontoros rakto skylutės, norėdamas pasveikinti jį Kalėdų giesme. Išgirdęs pirmuosius jos žodžius: *Telaimina jus Dievas, pone, ir teapsaugo nuo nelaimių...* – Skrudžas taip ryžtingai pačiupo liniuotę, kad giesmininkas išsigandęs spruko šalin, leisdamas skverbtis pro rakto skylutę Skrudžo taip mėgstamam rūkui ir dar mielesniam jo širdžiai šalčiui.

* Pasak legendos, šventasis Dunstanas buvo įgudęs kalvis; norėdamas atsi-kratyti jį gundančio velnio, sykį įkaitinęs žnyplės ligi raudonumo ir sugnybęs nelabajam nosį taip, jog tas kaukdamas paspruko.

Pagaliau atėjo laikas uždaryti kontorą. Skrudžas nenoromis nusliugė nuo savo aukštos kėdės, tuo duodamas nebylų ženklą nusikamavusiam raštininkui. Šis tuoj pat užpūtė žvakę ir užsidėjo skrybėlę.

– Jūs, matyt, rytoj nenorėtumėte ateiti į darbą? – paklausė Skrudžas.

– Jeigu jums patogiu, sere.

– Nepatogu, – pasakė Skrudžas, – ir nesąžininga. Juk jeigu aš išskaičiuočiau iš jūsų algos pusę kronos, jūs manytumėt esąs nuskriaustas, ar ne?

Raštininkas vos vos šyptelėjo.

– Tačiau, – tęsė Skrudžas, – jums nė į galvą neateina, jog aš jausiuosi nuskriaustas, mokėdamas jums algą už neatliktą darbą.

Raštininkas priminė, kad taip esti tik sykį per metus.

– Menkas pasiteisinimas tam, jog kiekvienais metais gruodžio dvidešimt penktąją apkraustytum mano kišenę, – pareiškė Skrudžas, ligi pat smakro užsisagtydamas savo ilgą apsiaustą. – Bet, manding, rytoj tebūnie taip, kaip norite. Tačiau kitą dieną ateikit kuo anksčiausiai.

Raštininkas prisižadėjo ateiti anksti, ir Skrudžas, vis dar tebemurmėdamas, žengė pro duris. Raštininkas bėgint užrakino kontorą ir, apsimuturiavęs balta ilga kaklajuoste, kurios galai tabalavo iš po švarko (apsiausto jis neturėjo), dvidešimt kartų Kūčių garbei nučiuožė Kornhilo šlaitu paskui virtinę vaikigalių, o paskui kiek

kojos neša nukūrė namo į Kemden Tauną pažaisti gaudynių su savo vaikais.

Skrudžas pavalgė nykius pietus nykioje smuklėje, kur paprastai pietaudavo, perskaitė visus laikraščius ir, likusią vakaro dalį prakiurksojęs prie savo kontoros knygų, parkėblino namo miegoti. Jis gyveno kitados jo mirusiam dalininkui priklausiusiame bute. Tai buvo eilė niūrių pereinamų kambarių niūkiame gremėzdškame pastate kiemo gilumoje. Namas čia taip netiko, jog, rodėsi, jis jaunystėje žaisdamas slėpynių su kitais namais atsitiktinai užklydo čionai ir nebesumetė, kaip grįžti atgal. Dabar jis buvo toks senas ir toks nejaukus, kad niekas, be Skrudžo, jame nebegyveno, o kitos patalpos buvo išnuomojamos kontoroms. Kiemas buvo toks tamsus, jog net Skrudžas, žinodamas kiekvieną jo akmenį, turėdavo ieškoti kelio apgraiбомis. Senos pajuodusios durys skendėjo migloje ir buvo taip apšerkšnijusios, tarsi ant slenksčio rymotų giliai susimąčiusi piktoji Darganos Dvasia.

Ir štai. Reikėtų įsidėmėti, jog durų plaktukas niekuo ypatingu nepasižymėjo, nebent tik tuo, jog buvo labai didelis. Taip pat reikėtų įsidėmėti, jog Skrudžas matydavo tą plaktuką rytą vakarą nuo tos dienos, kai čia apsigyveno. Be to, reikėtų žinoti ir tai, kad Skrudžo vaizduotė nebuvo išradingesnė nei kiekvieno kito londoniečio, neišskiriant net (stipriai pasakyta!) miesto

valdybos atstovų, oldermenų* ir gildijos narių. Negalima užmiršti taip pat, jog Skrudžas, dieną užsiminęs apie prieš septynerius metus mirusį savo dalininką, daugiau nė karto nebepagalvojo apie Marlj. O dabar tegu kas nors man paaiškina, kaip atsitiko, kad Skrudžas, įkišęs raktą į spynos skylutę, išvydo ne plaktuką, kuris, beje, per tą laiką niekuo nepasikeitė, o Marlio veidą.

Marlio veidą. Jis nebuvo paskendęs neperregimoje tamsoje kaip kiti daiktai kieme, o skleidė kažkokią nejaukią šviesą, nelyginant supuvęs omaras dumsiamė rūsyje. Jis nebuvo nei piktas, nei žiaurus, bet žvelgė į Skrudžą taip, kaip Marlis žvelgdavo į jį būdamas gyvas: užsismaukęs vaiduokliškus akinius ant vaiduokliškos kaktos. Plaukai kažkaip keistai pleveno, tarsi kvėpuojant ar nuo karščio bangos, o plačiai atmerktos akys buvo be gyvybės ženkle. Visa tai kartu su negyvėlio spalvos veidu kėlė siaubą, tačiau tas siaubas slypėjo ne pačioje veido išraiškoje, o kažkur šalia, nepriklausomai nuo jo.

Skrudžui įdėmiai pažvelgus į šitą keistybę, Marlio veidas vėl virto durų plaktuku.

Būtų netiesa, jei pasakytume, jog Skrudžas neišsigando ir per visą kūną jam nenubėgo šiurpulys, kokio nebuvo jutęs nuo pat vaikystės. Tačiau jis sugriebė raktą, kurio vos vos nepaleido iš rankų išvydęs vaiduoklį, ryžtingai pasuko jį spygoje, įėjo vidun ir uždegė žvakę.

* Oldermenas – miesto tarybos narys.